

EKONOMİ POLİTİK

Küresel Ekonomide Güvencesiz İstihdam

Erinç Yeldan, 21 Haziran 2017

2008 küresel krizi sonrasında küresel işgücü piyasaları bir ayrışma içerisinde gözüküyor. Bir yanda ABD, Almanya ve İngiltere gibi ülkelerde işsizlik oranları düşer ve bu ekonomiler “tam istihdam” noktasına ulaşır gözükür iken, bir yanda da aralarında Türkiye’nin de bulunduğu bir dizi gelişmekte olan ekonomide işsizlik yüksek oranlarda seyrediyor. OECD ülkelerinde 2016 sonu itibariyle yüzde 6.2 olarak tahmin edilen açık işsizlik oranının (39 milyon kişi) 2018 sonunda yüzde 5.7’ye gerileyeceği tahmin edilmekte. Bu oran kriz öncesi işsizlik düzeyine oldukça yakın.

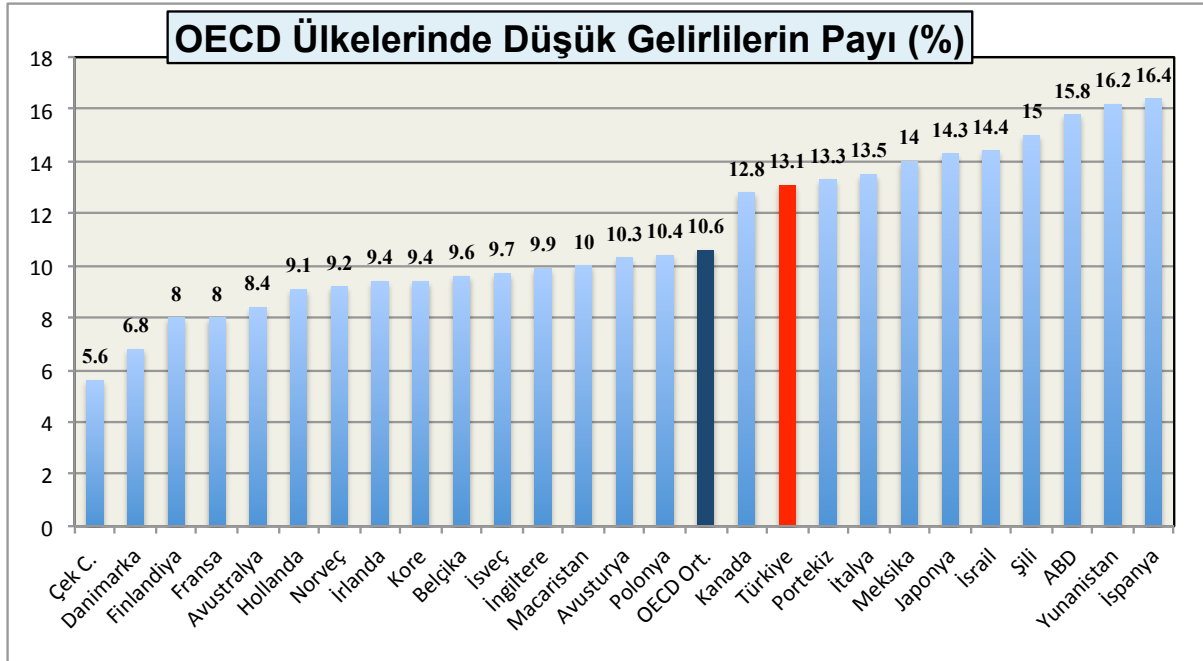
Ancak, “işsizlik oranı” rakamının tek başına işgücü piyasalarının gerçekten sağlıklı bir denge içinde olduğunu göstermekten uzak olduğu, istihdamın kalitesinin ve kapsayıcılığının da çalışanların iş koşullarını yansıtan ana göstergeler olduğunu unutmamak gerekiyor.

OECD’nin yeni yayımlanmış olduğu **2017 İstihdam Görünümü Raporu** bu doğrultuda yeni bir gösterge geliştirmekte. *İstihdamda kapsayıcılık (inclusive employment)* kavramı altında kurgulanan söz konusu göstergenin üç ana unsuru sıralanmış: (1) çalışma çağındaki nüfusun gelirinin düşüklüğü; (2) istihdam edilenler arasında cinsiyet ayrımcılığının boyutu; ve (3) iş bulmada fırsat eşitsizliğinin boyutu.

Kapsayıcı istihdam kavramı içerisinde ele alınan ilk gösterge, “*çalışan nüfusun ortalama gelirinin yarısından daha az gelir elde eden kişilerin payını*” ele alıyor. Buna göre çalışanların elde ettiği ortalama gelirin yarısından daha az gelir alanların payının yüksekliği, işgücü piyasasındaki gelir dağılımının çarpıklığını ve *güvencesiz* ya da *kapsayıcı olmayan* istihdam biçimlerinin varlığını dile getiriyor.

OECD’nin 2013 verilerine göre, çalışan nüfusun ortalama gelirinin yarısından daha az gelir alanların payının OECD ortalaması yüzde 10.6. Bu sıralamada en düşük oran yüzde 5.6 ile Çek Cumhuriyeti’ne ve yüzde 6.8 ile Danimarka’ya ait. Türkiye’nin verisi yüzde 13.1. Yani, Türkiye’de 2013 itibariyle çalışanların yüzde 13.1’i ortalama gelirin yarısından daha az gelir düzeyinde çalışmakta. Bu oranın görece yüksekliği işgücü piyasalarının ne derece parçalı ve enformelleştirilmiş olduğunu belgeliyor.

OECD ülkeleri arasında güvencesiz ve kapsayıcı olmayan istihdam biçiminin en yaygın olduğu ülkeler arasında Yunanistan (%16.2) ve İspanya (%16.4) geliyor. Küresel kriz boyunca işsizliğin en şiddetli biçimde artış göstermiş olduğu bu iki ekonomide istihdam biçimlerinin de tahribata uğramış olmasında şaşırtıcı bir yan yok. Ancak, onları izleyen ülkelere baktığımızda küresel krizin faturasının nasıl da emekçilere çıkartılmış olduğunu görebiliyoruz: ABD yüzde 15.8’lik düşük gelirli istihdam payı ile, düşük işsizlik oranının aslında nasıl da yanıltıcı bir gösterge olduğunu dile getiriyor.

Kaynak: OECD, 2017 Employment Outlook, Paris.

OECD verileri istihdam edilenler arasında *cinsiyete dayalı ayrımcılığın* da yüksek boyutlarda olduğunu belgelemekte. OECD'nin 2017 *İstihdam Raporuna* göre OECD ekonomilerinde fert başına gelir bakımından cinsiyete dayalı gelir farkının ortalama yüzde 40'a ulaştığı tahmin ediliyor. Bu veri Türkiye için mevcut değil, ancak ilgi çekici gözlemler bağlamında söz konusu oranın ABD'de yüzde 42; Yunanistan'da yüzde 52; Meksika'da yüzde 60 ve (yeni sanayileşen ülkelerin gözde ekonomisi) Kore'de de yüzde 62 olduğunu okuyoruz.

Dolayısıyla, “düşük” işsizlik oranı her zaman bir ekonominin işgücü piyasalarının “sağlıklı” ve “dengeli” olarak çalıştığı anlamına gelmiyor. Kapitalizmin çarpık ve anarşik yapısı her adımda kendini ele veriyor.